

Олів'є Клеман

ТЕЗЕ

Земля довіри та надії

Київ

ДУХ І ЛІТЕРА

2024

УДК 27-(444.3)

К 48

К 48 Клеман, Олів'є

Тезе: земля надії та довіри.

—К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2024. — 120 с.

ISBN 978-617-8262-81-5

Книга Олів'є Клемана, письменника і богослова, професора Свято-Сергіївського православного університету, автора численних праць, спрямована на молодь, яка шукає духовні сенси життя.

«У світі, наповненому порожніми обіцянками, Тезе – земля, де передбачається «інше». І нехай не бентежаться ревнителі Православ'я: Тезе нікого собі не привласнює, не претендує бути Церквою, це тільки поріг, переддень і знак Церкви в перспективі примирення. У Тезе пробуджуються до тиші, до молитви, до дружби. Тут відкриваєш сенс життя. І повертаєшся до себе з непереборним відчуттям пробудження» (Олів'є Клеман).

Copyright © Ateliers et Presses de Taizé,

71250 Taizé, France

Фото на обкладинці: © Taizé

ISBN 2-227-43653-0 (фр.)

© ДУХ І ЛІТЕРА, 2024

ISBN 978-617-8262-81-5 (укр.)

ЗМІСТ

<i>Передмова до українського видання</i>	9
<i>Від автора</i>	13
<i>Із листа брата Роже</i>	27
 <i>I. В пошуках сенсу</i>	
Напрямок	31
Дар слухання	37
Живе християнство	39
 <i>II. Притча Тезе</i>	
Співпричетність	45
Самітники, відкриті світові	47
Вічність живить історію	49
Від початку до початку	50

Спільне життя та примирення 54

Головне — співпричетність 56

III. Внутрішнє життя та людська солідарність

Таїна Христа і людський пошук 61

Серед сумнівів сучасності 64

Таїна, яка живить суспільство та культуру 65

Духовний досвід і творча відкритість світові 68

IV. Увійти в таїну

Життя в душі 73

Населене мовчання 75

Простір серця 77

Коли душа в світлі — Бог поряд 79

V. Потік світла, миру та любові

Бог ніколи не творить зла 83

Перервати колообіг зла	86
Таїна співпричетності	87
Безмежна близькість	88
Схід і Захід: зустріч біля витоків	89
Жити світлом	91

VI. Від тривоги до довіри

Останнє слово за довірою	97
Людина покликана до любові	99
Радість буття	100
Не розпад, а любов	103

VII. Любов

Дар любові Божої	107
Бог сильніший за зло	109
Надія	110
<i>З історії Тезе</i>	112

ПЕРЕДМОВА ДО УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ

Щойно я повернувся з України разом із двома братами. Неможливо не бути зворушеним тим, що зараз переживає народ цієї країни. В очах тих, кого ми зустрічали, була тривога, але поряд з тим і дивовижна стійкість, ба більше — життєва сила, що проявляла себе через надію.

Наш візит припав на Великодні свята. Привітання «Христос воскрес» та «Воістину воскрес», що лунало у відповідь, пронизували молитви і зустрічі. Воскресіння Христа говорить нам про те, що страждання ніколи не матиме останнього слова. Хіба не з цієї реальності, яка є серцевиною нашої християнської віри, ми черпаємо всі сили, необхідні для просування вперед по шляху, що лежить перед нами, а тим більше, коли цей шлях сповнений невизначеності?

У часи, коли Європа ще була розділена на два блоки, брат Роже, засновник нашої спільноти в Тезе, часто говорив, що саме віра у Воскресіння Христове дозволила багатьом віруючим вистояти в найскладніших ситуаціях. З падінням Берлінської стіни наш континент став свідком періоду відкритості та здобуття незалежності країнами, поглинутими колишнім Радянським Союзом. Але сьогодні свобода знову під загрозою.

Брат Роже високо цінив православного богослова Олів'є Клемана і був вдячний йому за книгу, яку той написав про Тезе. Але ця книга — набагато більше, ніж портрет нашої маленької спільноти. Вона дозволяє нам заглибитися в питання, які є спільними для всіх, хто шукає Христа, бореться з протиріччями життя і прагне вірити в таємницю сопричастя, якою є Церква.

Коли я був молодим братом у Тезе, я мав нагоду слухати Олів'є Клемана, коли він приїжджав до нас у гості. Термін «нерозділена Церква», який часто вживав Олів'є Клеман, справив на мене глибоке враження. Цей термін більше, ніж простий пошук спільних для всіх християн джерел,

що міг би змусити нас впасти в ностальгію за часом до розділення церков, виражає очікування чогось, що станеться, коли ми по-справжньому будемо любити одне одного.

Тоді ми зможемо дозволити зростати всередині нас впевненості в тому, що єдність, про яку молився Ісус у 17-му розділі Євангелія від Іоанна, певним чином вже присутня. Від нас залежить вірити в це і мати «пристрасть до єдності», про яку говорить Правило Тезе.

Читаючи цю книгу, ми запитуємо: «Що Святий Дух говорить Церквам сьогодні? Чи прислухаємося ми до Духа Воскреслого Христа, який завжди дивуватиме нас і вестиме туди, куди ми ніколи не сподівалися потрапити?

*Брат Метью,
настоятель Тезе
23 травня 2024 р.*

ВІД АВТОРА

Незнайомі, друзі, всі, хто прочитає цю книжку, — я теж був молодим, як багато хто з вас тепер. Кажу я це не з ностальгії за минулим часом. Я зростав у радикально атеїстичному середовищі, я не був охрещений у дитинстві і, як багато інших, пройшов тяжку школу життя, з його щемом та захватами.

Мене дивувало вже те, що я існую, дихаю, ходжу. Коли ти молодий, то ходити — це майже танцювати, так виявляється, хоча й не думаєш про це, — радісний надлишок енергії життя. Мене засмучувало небуття, яке, здавалося, поглине все живе. Коли запитував батька про смерть, то він відповідав: «Смерть — це небуття. Але, — додавав, — треба старатися бути добрим, бути справедливим». Тож я сумнівався в логічності цього висновку: певне, щось інше спонукало

Тезе, 13 вересня 1996

Дорогий Олів'є Клеман.

Побачивши на нашому пагорбі Тезе стільки молодих облич, Ви зрозуміли, що вони приходять з живими питаннями: як знайти сенс власного життя? Чого Бог чекає від мене?

Багато молодих людей на Заході так глибоко страждають через те, що їх не приймають. Їхнє серце часом вмирає від самотності. Деякі з них, перед лицем майбутнього, запитують себе: а чи має моє життя хоч якийсь сенс? Але правдоподібно, що багато молодих людей роблять усе, що в їхніх силах, аби подолати духовний занепад, яким уражений Захід. Перед лицем кризи віри в людину ці молоді люди прагнуть відповідальності, глибокої довіри. Хіба можна без неї будувати людське суспільство?

Це відродження духовних цінностей в багатьох частинах світу спонукало нашу громаду

СПІВПРИЧЕТНІСТЬ

Якби мені потрібно було визначити місце братів Тезе серед величезної родини тих, хто живе в спільноті, від перших століть християнства, я би сказав, що їхнє місце — як серед охоронців традиції, так і серед творців нового.

Розвиток спільнотного життя пов'язаний з іменем Василя Великого, який жив у Малій Азії в IV столітті. Саме тоді відбулося навернення імперії в християнство, і Церква поділилася навпіл: з одного боку, це були ченці, які жили самотньо в пошуках містичного досвіду, а з іншого — великий загальний людський масив, які стали християнами через конформізм. Василь Великий хотів створити для їх поєднання громади, які б жили за Євангелієм у братній любові, подібно до ранньохристиянських парафій. Звідси народжується життя громади, і Тезе перебуває у лаві цих громад.

БОГ НІКОЛИ НЕ ТВОРИТЬ ЗЛА

«Бог ніколи не творить зла. Він не хоче ні страждання, ні смутку. Бог не хоче ні війн, ні землетрусів, ні нещасних випадків; Він ніколи не буває джерелом страху або туги, але Він поділяє наш біль у випробуваннях». Ці слова брата Роже ми часто чуємо в Церкві Примирення. В молодих, рано чи пізно, виникає питання: «Якщо Бог існує, якщо Він нас любить, чому цей світ такий злий? Чому так багато негарного, потворного, нікчемного, зіпсутого, — і це не лише хаотичне зло, але і зло спрямоване, зло, яке існує, аби змусити нас до сумніву?»

Так, існують сили темряви, які надають спрямованого характеру злу, ведуть до забуття про Бога, до втрати довіри Йому. Ми відчуваємо, як за цим злом стоїть бажання змусити нас до сумніву. Це й називається «первісним гріхом»

І не треба звинувачувати себе за цю радість. Повторюю: радість не протилежна співчуттю, вона його живить. Радість приносить життя.

НЕ РОЗПАД, А ЛЮБОВ

Довіра й радість постійно оновлюються в молитві. Апостол Павло закликав: «Радуйтеся завжди» (Флп. 4:4), але додавав, що слід представити свої турботи й печалі Богу в молитві (Флп. 4:6). В одному зі своїх послань він говорить навіть: «Моліться без перерви» (1 Сол. 5:17). Але що означає «молитися без перерви»?

Це питання ставили з перших століть християнства. Ориген, один з Отців Церкви, ставить його в своєму творі «Про молитву». Він говорить, що «молитися без перерви» — це постійно відчувати себе не самотнім, не покинутим. Ми зазнаємо спокуси жити в якомусь коконі або норі зі своїми проблемами, турботами й тривогами. Нам потрібно цю нору розламати, вирватися з неї. Зробити це допомагає повторення імені